

It

Europos Sąjunga
Regioninė politika

info regio

| Nr. 25 | 2008 m. kovo mėn. | **panorama**

**Regioninė politika,
tvari plėtra
ir klimato kaita**

Turinys

Regioninė politika, tvori plėtra ir klimato kaita

Tvori plėtra ir regionų plėtra – nuo klimato kaitos iki veiksmų energetikos srityje

Klimato kaita ir jos poveikis gamybai bei mūsų vartojimo įpročiams
įgyja vis didesnę reikšmę įgyvendinant tvarios plėtos politiką.

Regionų prisitaikymas prie klimato kaitos: Europos teritorinio planavimo iššūkis

Labai svarbu, kad Europos gyventojai sugebėtų laiku įdiegti pakankamas ir ekonomiškai
prisitaikymo priemones, kurios padėtų išvengti ar sumažinti neigiamą klimato kaitos
poveikį žmonėms ir ekologinėms sistemoms.

Regionai kartu kuria tvarią plėtrą

„Aplinką gerinančių regioninės plėtos programų tinklas“ (GRDP) kuria priemones,
kurios turėtų padėti valdžios institucijoms sprendžiant vietos ir regioninės
plėtos problemas, kaip daugiau dėmesio skirti aplinkosaugos problemoms.

Praktinė ERDF veikla: Jungtinė Karalystė, Austrija, Graikija, URBACT

Iš apačios: Lenkija

Ataskaita: sėkmingai kuriama mažai CO₂ išmetančių technologijų ekonomika

Rytų Anglija yra vienas nedaugelio Europos regionų, kuris galėtų įgyvendinti naujus ir labai
ambicingus Europos Komisijos nustatytus išmetamo anglies dvideginio kiekio mažinimo uždavinius.

Iš apačios: Kanarų salos (Ispanija)

INTERREG praktikoje

Nuotraukos (puslapiai): Europos Komisija (1, 3, 4, 5, 6, 15), LIFE projects (3, 4, 5, 6, 7, 8, 9),
Mark Passmore (10, 11), South West Regional Office (12), Ecodyfi (13),
Energieagentur Judenburg-Knittelfeld-Murau (13), ANATOLIKI S.A. (13), Commune
Napoli (13), EEDA (16, 28, 29), Dong Energy A/S (17), Instituto Tecnológico de Canarias (20),
ASECOR (21), Stadtreinigung Leipzig, Vital Signs project (21), GTK (21).

Viršelės: Nesto upės projektas: Tisavros užtvanka laukams laistyti ir elektros
energijai gaminti (bendradarbiaujant su Bulgarija), Drama, Graikija.
Kiti straipsnių autoriai: Pierre Ergo, Jean-Luc Janot.

Atsakingasis redaktorius: Ana-Paula Laissy,
Europos Komisijos regioninės politikos generalinis direktoratas.
Šis informacinis biuletenis leidžiamas anglų, prancūzų
ir vokiečių kalbomis ant perdirbto popieriaus.

Teminis dosjė skelbiamas 22 Europos Sąjungos kalbomis:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm
Šiame leidinyje išdėstytos nuomonės yra autorių
ir nebūtinai išreiškia Europos Komisijos požiūrį.

Tvari plėtra ir regionų plėtra – nuo klimato kaitos iki veiksmų energetikos srityje

Klimato kaita ir jos poveikis gamybai ir mūsų vartojimo įpročiams įgyja vis didesnę reikšmę įgyvendinant tvarios plėtros politiką. Taigi tvarios plėtros politika tampa svarbiausiu regioninės plėtros uždaviniu, dar neregėtu iššūkiu, tuo pat metu suteikdama naujų galimybių Europos regionams diegti inovacijas ir kurti naujas darbo vietas.

Didelio galingumo fotovoltinė sistema Blonse (Austrija) iš saulės energijos pagamina 530 MWh.

„Tvari plėtra“ – sąvoka, kuri mums reiškia ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos aspektų harmoniją, jau seniai yra vienas svarbiausių Europos politikos uždavinių. Vis dėlto pastaruoju metu svarbiausias tampa kitas iššūkis: klimato kaita¹. Nors klimato kaitą sukeliantys procesai susiję su daugeliu sričių (oras, vanduo, dirvožemis, biologinė įvairovė) ir ne su vienu sektoriumi (transportas ir statyba, pramonė ir žemės ūkis) – juos visus sieja vienas elementas – energija. Ši energija labai priklauso nuo kietojo kuro, kuris yra vienas svarbiausių šiltnamio efektą sukeliančių veiksnių, be to, likę labai riboti jo ištekliai. Tai reiškia, kad ES labai priklauso nuo energijos tiekimo iš užsienio, ji neapsaugota nuo kainų svyravimo.

Prasminga energijos ir klimato kaitos klausimus įrašyti tarp kitų svarbiausių uždavinių, kuriuos 2006 m. priimtoje Tvarios plėtros strategijoje (TPS) įvardijo Europos Sąjungos Taryba. Kiti šeši šioje strategijoje svarbiausiais laikomi uždaviniai yra aplinką tausojantis transportas, aplinką tausojantis vartojimas ir gamyba, gamtinių išteklių tvarkymas, visuomenės sveikata, socialinė atskirtis ir demografija, kova su pasauliniu skurdu.

Pirmoji Komisijos tvarios plėtros strategijos ataskaita

2007 m. spalio 22 d. Europos Komisija patvirtino savo pirmą Tvarios plėtros strategiją². Nors apskritai pažanga šioje srityje

(1) Komisijos Žalioji knyga Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui – *Prisitaikymas prie klimato kaitos Europoje* – galimi ES veiksmų (COM(2007) 354 galutinis); ir PESETA projektas – Klimato kaitos poveikis Europai: <http://peseta.jrc.es/>

(2) Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui – Tvaraus vystymosi strategijos 2007 m. pažangos ataskaita (COM(2007) 642 galutinis).

išlieka nedidelė, įkvepia naujos Europos ir atskirų valstybių narių strategijų nuostatos, ypač energetikos sektoriuje ir klimato kaitos klausimais. Naujoji 2007 m. kovo mėn. Tarybos patvirtinta integruota strategija yra vienas svarbiausių Europos lygiu priimtų dokumentų. Beveik visos valstybės narės priėmė nacionalines kovos su klimato kaita strategijas.

Skirtingai nei kituose sektoriuose ir nepaisant nuolat gerinamų transporto priemonių eksploatacinių savybių, augant BVP didėja ir transporto priemonių išmetamų

šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiai. Būtų sunku pateikti išsamesnį platesnio masto pasiekimų aplinką tausojančios gamybos srityje įvertinimą. Nors vis daugiau įmonių gamina ir siūlo aplinką tausojančių produktų ir paslaugų, vis plačiau įgyvendinamos ekologinės technologijos ir ekologinį ženklavinimą skatinančios iniciatyvos, dar išlieka nemažai neišnaudotų galimybių. Padėtis gamtos išteklių saugojimo srityje išlieka sudėtinga ir labai nevienoda, kai kurios sritys, kaip antai: dirvožemio kokybė, biologinė įvairovė, jūros išteklių apsauga, kelia pagrįstą susirūpinimą.

Energetika ir regionai: Europos Parlamento tyrimas

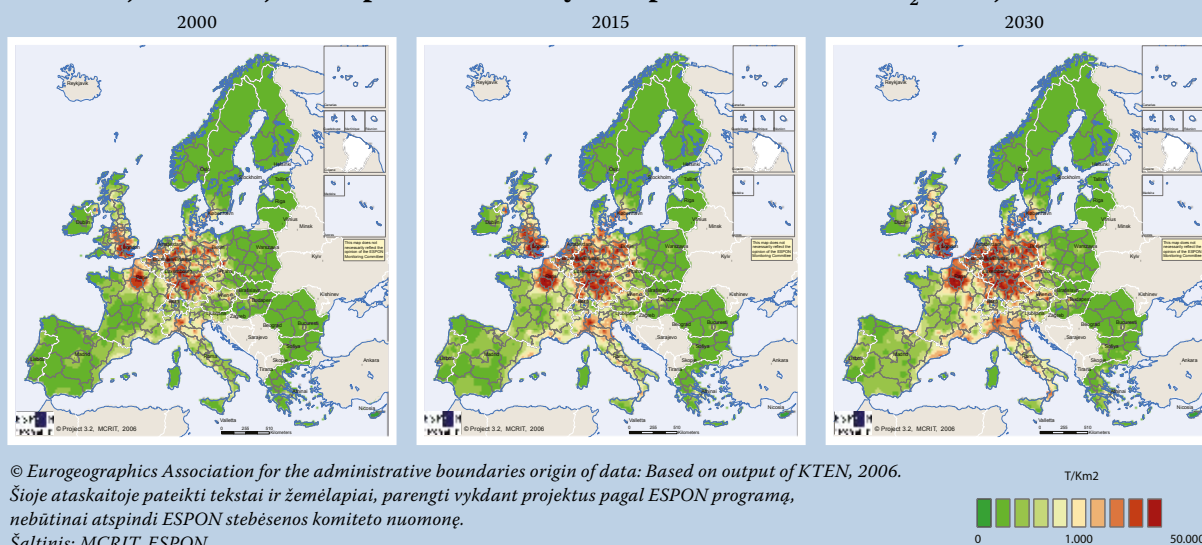
2007 m. birželio mėn. paskelbtose Europos Parlamento iniciatyva atlikto tyrimo³ išvadose vertinama parama tvarios energetikos ir atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimo iniciatyvoms pagal 15 valstybių narių 2000–2006 m. Sanglaudos politikos programas ir 27 ES valstybių narių 2007–2013 m. nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose patvirtintiems projektams.

2000–2006 m. laikotarpiu tvary ir atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimo skatinimo projektams numatyta skirti apie 1 proc. viso struktūrinių fondų programų biudžeto. 2007–2013 m. Nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose šiai sričiai numatytas daug didesnis finansavimas. Apie 15 mlrd. eurų skirta investicijoms į atsinaujinančių energijos šaltinių, veiksmingo energijos naudojimo ir švaraus miesto transporto projektus. Palyginus su praėjusiu laikotarpiu tai yra penkis kartus daugiau, nei buvo skirta pagal konvergencijos tikslą, ir septynis kartus daugiau, nei buvo skirta pagal regioninio konkurencingumo ir užimtumo tikslą.

Diena be automobilio Briuselyje, Belgija.

Tendencijos scenarijus: Tarpmiestinio kelių transporto sukeliama CO₂ emisija

(3) Europos Parlamentas, Europos Sąjungos vidaus politikos generalinis direktoratas: Tvary ir atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas įgyvendinant 2007–2013 m. struktūrines paramos politiką (2007 m. birželis).

■ Degiojo skalūno jėgainė Estijoje.

Parlamento atliktame tyrime pateikiama 15 sektinos patirties pavyzdžių ir trys bendros rekomendacijos: įgyvendinamų tikslų nustatymas, aiškesnė strategija dėl tvarių ir atsinaujinančių energijos šaltinių ir geresnis su energetika susijusių aspektų valdymas teikiant paramą atskiriems sektoriams.

20 20 iki 2020 m.

2008 m. sausio 23 d. Komisijos Tarybai ir Europos Parlamentui pateiktame pasiūlyme dėl direktyvos⁴ siūloma remti pastangas siekiant įgyvendinti 2007 m. kovo mėn. Tarybos nustatytus energijos veiksmingumo didinimo ir su klimato kaita susijusius tikslus. Pabrėždama ekonominius ir ekologinius atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimo

aspektus ir būtinybę stiprinti šiuos tikslus įgyvendinti padedančią teisinę bazę, Komisija siūlo naujovišką priemonių paketą, kuris žymi „naujos pramonės revoliucijos“ pradžią.

Šiomis priemonėmis iki 2020 m. numatyta pasiekti tokių tikslų: visoje ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo lygį sumažinti 20 proc. palyginti su 1990 m. (30 proc., jeigu bus pritarta tarptautiniu mastu), iki 2020 m. padidinti energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių dalį bendrame ES energijos balanse iki 20 proc. (palyginti su 8,5 proc. šiuo metu), 10 proc. visų transporto poreikiams naudojamų degalų turi sudaryti biodegalai, juos gaminant ekonomiškai veiksmingais metodais. Taip pat pasiūlytos priemonės tobulinti dujų išmetimo prekybos sistemą.

(4) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui – 20 20 iki 2020 m. Klimato kaita ir Europos galimybės (angl. *Europe's climate change opportunity*) (COM(2008) 30 galutinis).

Aplinka ir tvary plėtra...

... Bendrijos strateginės gairės 2007–2013 m.

Tarybos priimtos Bendrijos sanglaudos politikos strateginės gairės¹ pateikia valstybėms narėms ir regionams rinkinių priemonių, skirtų „subalansuotai, harmoningai ir tvariai Bendrijos plėtrai skatinti“. Dauguma gairių, kurios apibendrintai pateikiamos toliau, yra taikomos aplinkosaugos sričiai.

1.1. gairė: „Europa ir jos regionai – patrauklesnė vieta investicijoms ir darbui“. Siekiant šio tikslo numatoma plėsti ir gerinti transporto infrastruktūrą (1.1.1.), tuo pat metu gerinant transporto priemonių aplinką tausojančias savybes ir skatinant jų vienodą pasiskirstymą pagal Transporto politikos baltąją knygą.

Stiprinti aplinkos apsaugos ir ekonomikos augimo sąveiką (1.1.2.) – pagal šį tikslą pirmiausia numatoma teikti pirmenybę kovai su aplinkos taršos šaltiniais, pirmiausia atliekų tvarkybos srityje. Taryba ragina:

- tenkinti investicijų į infrastruktūrą poreikius, siekiant vykdyti Europos teisės aktų reikalavimus ir pagal Kioto protokolą prisiimtus įsipareigojimus;
- siekti atnaujinti fizinę aplinką ir saugoti paveldo vertybes;
- sukurti patrauklias sąlygas verslui;
- imtis rizikos prevencijos priemonių tobulinant gamtos išteklių tvarkymą;
- atlikti tikslingesnius mokslinius tyrimus;
- veiksmingiau naudoti ITK priemones;
- įgyvendinti novatorišką viešojo valdymo politiką.

Sprendžiant problemas, susijusias su intensyviu tradicinių energijos šaltinių naudojimu Europoje (1.1.3.), siūlomi tokie veiksmai:

- remti projektus, skirtus energijos vartojimo efektyvumui gerinti, ir mažai energijos naudojančių plėtros modelių sklaidą;
- remti atsinaujinančių ir alternatyvių technologijų plėtrą ir naudojimą;
- sutelkti investicijas į tradicinius energijos šaltinius, siekiant sukurti tinklus tose srityse, kuriose yra rinkos nepakankamumo įrodymų.

1.2. gairė: „Žinių ir naujovių tobulinimas ekonomikos augimo labui“. Remiant inovacijų diegimą ir verslumą (1.2.3.), valstybės narės raginamos tikslingai išnaudoti ES potencialą diegiant ekologines inovacijas ir remti pastangas įdiegti aplinkos tvarkybos sistemas.

... Nacionaliniai strateginiai dokumentai ir veiksmų programos

Bendri–jos sanglaudos politikos strateginėmis gairėmis (2007–2013 m.) buvo remiamasi rengiant Komisijos patvirtintus 27 valstybių narių Nacionalinius strateginius

dokumentus. Nacionalinių strateginių dokumentų pagrindu buvo parengtos 434 veiksmų programos, kurios beveik visos dabar jau yra patvirtintos.

Šie dokumentai aiškiai parodo valstybių narių įsipareigojimus deramą dėmesį skirti aplinkos apsaugai ir rizikos prevencijai, iš viso šiam tikslui skiriant 51 mlrd. eurų. Pagal naujasias 2007–2013 m. laikotarpio programas sanglaudos politikos apibrėžtiems tvary ir atsinaujinančios energetikos bei švaraus miesto transporto tikslams skiriama 15,2 mlrd. eurų.

... „Regionų ekonominių pokyčių“ iniciatyva

Šia Komisijos iniciatyva siekiama įgyvendinti strategines gaires stiprinant atskirų regionų bendradarbiavimą ir kuriant miestų plėtros tinklą „Urbact“. Šiai iniciatyvai skirta 327 mln. eurų – finansavimas paskirstomas 30 prioritetinių temų, kurių dauguma susijusios su aplinkos apsauga.

... struktūrinių ir sanglaudos fondų reglamentai

Naujuose struktūrinių ir sanglaudos fondų reglamentuose daugiau dėmesio skiriama tvary plėtros aplinkosaugos aspektams. **Bendrajame reglamente** aplinkosaugos aspektai minimi apibrėžiant fondų tikslus ir misiją (3 straipsnis), o 17 straipsnyje nurodoma, kad fondų remiami veiksmai įvardijami kaip neatsiejama tvary plėtros dalis, įgyvendinant aplinkos gerinimo ir apsaugos tikslus.

Europos regioninės plėtros fondo (ERDF) reglamente su aplinkos apsauga susijusios priemonės numatomos visose naujųjų prioritetinių tikslų apimamose srityse: konvergencija (4 straipsnis), regionų konkurencingumas ir užimtumas (5 straipsnis), Europos teritorinis bendradarbiavimas (6 straipsnis).

Sanglaudos fondo reglamento 1 straipsnyje primenama, kad fondas sukurtas siekiant stiprinti socialinę ir ekonominę sanglaudą užtikrinant tvary plėtrą, o 2 straipsnyje pabrėžiama, kad fondas skirs didesnę dėmesį tvary vystymuisi prioritetine sritimi laikant „energijos efektyvumo didinimo ir energijos iš atsinaujinančių šaltinių“ uždavinį.

■ Rūpintis ekosistemomis yra kiekvieno reikalas.

(1) 2006 m. spalio 6 d. Tarybos sprendimas dėl Bendrijos sanglaudos politikos strateginių gairių (2006/702/EB).

Regionų prisitaikymas prie klimato kaitos: Europos teritorinio planavimo iššūkis

Autoriai: Ronan Uhel ir Stéphane Isoard¹

Labai svarbu, kad Europos gyventojai sugebėtų laiku įdiegti pakankamas ir ekonomiškai prisitaikymo priemones, kurios padėtų išvengti ar sumažinti neigiamą klimato kaitos poveikį žmonėms ir ekologinėms sistemoms.

Potvyniai yra pirmieji akivaizdūs klimato kaitos padariniai.

Tikriausiai nei šiais, nei kitais metais Europa dar nepajus pačių skaudžiausių klimato kaitos pasekmių, tačiau tai nereiškia, kad mes galime nusiraminti. Praėjusiais metais Graikiją nusiaubę miškų gaisrai ir potvyniai Jungtinėje Karalystėje dar kartą priminė apie viską naikinančią jėgą ir jos poveikį žmonių sveikatai, ekosistemai ir socialiniam bei ekonominiam gyvenimui. Nors atskirose Europos vietovėse klimato kaitos poveikis gali skirtis, neseniai paskelbtoje Tarpvyriausybinių klimato kaitos grupės (*angl. Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC*) vertinimo ataskaitoje teigiama, kad dėl klimato kaitos poveikio ateityje su ekstremaliomis oro sąlygomis susijusių įvykių pasitaikys vis dažniau. Netgi jeigu šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas būtų sustabdytas šiandien, tokie pokyčiai tęstųsi dar dešimtmečius, o pakilęs jūros lygis išsilaukytų šimtmečius; prognozuojama, kad 2100 m. oro temperatūra bus 2–6 C° didesnė nei 1990 m.

Būtinybė prisitaikyti: regionų ir atskirų teritorijų klausimas

Pietryčių Europa, Viduržemio jūros regionas ir Vidurio Europa yra labiausiai klimato kaitos pažeidžiamos teritorijos. Kita vertus, kai kuriems Europos šiaurinėje ir vakarinėje dalyse esantiems regionams klimato kaita gali turėti ir teigiamo poveikio, bet tik labai ribotą laiką. Dėl klimato kaitos kai kuriuose *šiaurinės Europos dalies* komerciniuose miškuose derlius gali būti gausesnis, nors dėl dažnų sausrų *Viduržemio jūros regionuose ir žemyninėje Europoje* galima tikėtis ir didelio derliaus sumažėjimo. Be to, tikėtina, kad *Europos pietuose* padidės gaisrų pavojus. Kalnų regionai, kaip antai Alpės, yra ypač jautrūs klimato pokyčiams – jau dabar jie kenčia nuo didesnės nei vidutinė temperatūros padidėjimo, o dėl tirpstančių

(1) Ronan Uhel yra Europos aplinkos agentūros Teritorinio planavimo analizės skyriaus vedėjas, o Stéphane Isoard – Klimato kaitos poveikio ir prisitaikymo prie klimato kaitos skyriaus vadovas. Europos aplinkos agentūra, Kongens Nytorv 6, 1050 Kopenhaga K, Danija. www.eea.europa.eu

ledynų ir amžino įšalo gali labai padaugėti stichinių nelaimių, išaugti dirvožemio erozijos mastai ir padažnėti potvyniai. Austrija jau vertina šiuos pavojus ir susijusį neigiamą poveikį žiemos turizmui, vertina savo jautrumą klimato pokyčiams ir rengia galimus atsako veiksmus, kurie padėtų sumažinti galimus socialinius nuostolius. Klimato kaita gali turėti labai didelės įtakos pakrantės regionams, ypač dėl pakilusio jūros lygio, dažnesnių ir stipresnių audrų. Nyderlandai kartu su kitomis įvairiuose sektoriuose veikiančiomis suinteresuotomis šalimis rengia pavojaus dėl pakrančių ir upių potvynių mažinimo planus. Sumažėjus pelkių plotams *Baltijos, Viduržemio ir Juodosios jūros* pakrančių regionuose ypač didelis pavojus iškilo čia esančioms gyvūnų buveinėms ir ekosistemoms.

Labai svarbu, kad Europos gyventojai sugebėtų laiku įdiegti pakankamas ir ekonomiškai prisitaikymo priemones, kurios padėtų išvengti ar sumažinti neigiamą klimato kaitos poveikį žmonėms ir ekologinėms sistemoms. Taigi jautrumo mažinimas ir atsparumo didinimas yra vienas svarbiausių uždavinių, kurį

Klimato kaita jau padarė poveikį arktinės lapės kailio spalvai.

nedelsdamos turi spręsti visos šalys, visi regionai, įmonės ir visos suinteresuotos šalys Europos Sąjungoje.

Informacijos ir žinių trūkumas

Politikos formuotojai ir visuomenė turi gauti pakankamai informacijos, ir pagrindinis šios srities uždavinys bus toliau gilinti mokslines žinias ir supratimą apie klimato kaitą, jos poveikį regionų mastu, kad galima būtų pasirinkti ir įgyvendinti pačius veiksmingiausius prisitaikymo prie klimato kaitos būdus. Šiandien mes neturime pakankamai žinių, kurios mums leistų įgyvendinti koordinuotus veiksmus ES ir nacionaliniu lygiu – padėtis dar prastesnė regionuose ir atskirose vietovėse.

Žinių gilinimas ir plėtimas tampa vienu prioritetinių uždavinių. Kai kurios šalys jau rengia ir jau yra paskelbusios nacionalinius jautrumo vertinimo ir (arba) nacionalinius prisitaikymo planus (pvz., Danija, Suomija, Prancūzija, Portugalija, Ispanija, Švedija, Nyderlandai ir Jungtinė Karalystė). Vis dėlto būtina atlikti išsamesnį jautrumo ir prisitaikymo gebėjimo vertinimą pagrindiniuose ekonomikos sektoriuose, taip pat pagal aplinkosaugos temas, o vertinant problemiškausias sritis, naudoti tinkamas analizės priemones, pvz., teritorinį planavimą. Būtina vykdyti tikslingesnius mokslinius tyrimus ir atlikti koordinuotą analizę – taip bus galima kaupti pagrindines duomenų bazines, kurti modelius, pavyzdžiui,

sudaryti retrospektyvų Europos regionų klimato modelių, pagal kurį būtų galima nustatyti hidrologijos modelių ir klimato kaitos sąsajas. Tik taip galime atsakyti į kai kurios svarbiausius klausimus, pavyzdžiui, ar regione vandens trūksta dėl nepakankamo kritulių kiekio, ar dėl neveiksmingo išteklių valdymo.

Diskusijose dėl politinių sprendimų priėmimo vis dažniau remiamasi ekonominio klimato kaitos poveikio sąnaudų (t. y. neveikimo sąnaudų) analizės duomenimis. Labai svarbu sukurti pakankamas prisitaikymo ir atsako priemones, kurios leistų sušvelninti nuostolius ar įgyvendinti su klimato kaita susijusias galimybes. Ekonominio sąnaudų analizė tampa bendru mato vienetu, kuriuo remiantis vertinami atskiri sektoriai, juose atliekama stebėseną, nustatomos didžiausią rūpestį keliančios sritys. Rengiant Europos ir nacionalines prisitaikymo prie klimato kaitos strategijas būtina deramai vertinti ekonominius aspektus – tai turėtų išplėsti mūsų žinias apie klimato kaitos poveikį. Iš tikrųjų labai trūksta kiekybiškai įvertintos informacijos apie prisitaikymo sąnaudas, todėl būtina nedelsiant imtis naujų veiksmų kaupti įrodymų bazę –

Aviacija yra vienas greičiausiai augančių taršos ir anglies dvideginio emisijos šaltinis.

tai padės sukurti informaciją pagrįstą, ekonomiškai veiksmingą ir racionalią prisitaikymo visoje Europoje strategiją.

Geriausia pirminių prisitaikymo veiksmų patirtis, ypač sukaupta ekstremaliomis oro sąlygomis turi būti tinkamai registruojama ir skleidžiama. Europos aplinkos agentūra (EAA) sukaupė atsako veiksmų duomenų bazę pagal atskiras valstybes nares, tačiau šią informaciją turi nuolat atnaujinti atitinkamos nacionalinės organizacijos, tokios duomenų bazės turėtų apimti ir naujas valstybes nares bei kitus sektorius. Neįkainojamos informacijos gaunama iš kitų tarptautinių tinklų ir sistemų, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų klimato kaitos konvencija ir IPCC yra sukaupusios daugybę duomenų apie jautrumą ir prisitaikymo galimybes, tačiau ši informacija turi būti prieinama plačiau.

Tyrimų programų rezultatais dažnai nepakankamai plačiai ir tik jiems suprantama forma dalijamasi su politinius sprendimus priimančiomis institucijomis ir kitomis suinteresuotomis šalimis. Yra ir gerų pavyzdžių, kaip antai projektai ESCAPE (Europos teritorinis planavimas: prisitaikymas prie klimato sukeltų reiškinių) ir BRANCH (biologinės įvairovės prisitaikomumas prie besikeičiančio klimato Šiaurės Europoje), įgyvendinami pagal Bendrijos programą INTERREG, tačiau apskritai būtina įgyvendinti naujus projektus, kurie padėtų parengti tinkamas politikos rekomendacijas ir priemones, sukurti veiksmingus tinklus atskirose valstybėse ir tarp jų.

Politikos kontekstas ir perspektyvos

Europos Komisijos Žalioji knyga apie prisitaikymą prie klimato kaitos Europoje (2007 m.)² pasiūlė tam tikrą sistemą, pagal kurią turėtų būti koordinuojami visi šioje srityje atliekami veiksmai. Turi būti organizuotas konsultacijų procesas, kuris padėtų užtikrinti, kad visoje Europoje prisitaikymo priemonės būtų įtrauktos į visus tiesioginio finansavimo mechanizmus (pvz., žemės ūkio, sanglaudos, solidarumo ir LIFE priemonės); taip pat turi būti kuriami nauji teisės aktai ir politikos priemonės. Žalioji knyga dėl prisitaikymo prie klimato kaitos pradėjo ES prisitaikymo politikos procesą, kurį toliau tęs Europos prisitaikymo prie klimato kaitos patariamoji grupė, jis bus pratęstas ir rengiant Baltąją knygą dėl prisitaikymo, kuri bus paskelbta 2008 m. pabaigoje. Be to, atskiruose sektoriuose priimanamos strategijos, kaip antai Potvynių direktyva (2007 m. paskelbta bendra Tarybos ir Europos Parlamento pozicija) ir Komisijos komunikatas dėl vandens trūkumo ir sausros problemų (2007 m. liepa) sukuria tvirtą politinį pagrindą, kuriuo remiantis galima tiesiogiai vertinti klimato kaitos poveikį. Šiuo metu taip pat rengiamas komunikatas dėl klimato kaitos poveikio žmogaus sveikatai. Vertinant atskirų teritorijų ir regionų plėtros perspektyvas vis daugiau dėmesio skiriama prisitaikymo prie klimato kaitos priemonėms. 2007 m. gegužės mėn. Leipcige vykusioje neoficialioje ministrų konferencijoje už teritorinį planavimą atsakingi valstybių narių ministrai pritarė ir patvirtino Europos Sąjungos teritorijų darbotvarkę, o 2007 m. lapkričio mėn. priėmė Teritorinės sanglaudos veiksmų planą, kuriame prisitaikymas prie klimato kaitos įvardijamas kaip svarbiausias uždavinys. Šiame kontekste Europos Komisija rengia Žaliąją knygą dėl teritorinės sanglaudos, kuri bus paskelbta 2008 m. Kitos susijusios strategijos bus apibendrintos Jūrų strategijos direktyvoje, Jūrų politikos mėlynojoje knygoje, ir INSPIRE direktyvoje dėl erdvinės informacijos teikimo.

Atsižvelgdama į šiuos naujausius įvykius Europos Sąjunga turi atitinkamai pritaikyti savo valdymo struktūras, kad galėtų tinkamai įvertinti galimybes prisitaikymo priemones įgyvendinti įvairiose srityse. To nepadarius iškiltų visų prisitaikymo pastangų nesėkmės pavojus. Tai jau buvo aiškiai parodyta įgyvendinant ESCAPE projektą, pagal kurį buvo rengiamos konkrečios rekomendacijos dėl prisitaikymo, skirtos už politikos sprendimus atsakingiems pareigūnams, susijusiems su klimato kaitos poveikio vertinimu vandentvarkos sektoriaus erdvinio planavimo srityje. Pagal šį projektą prisitaikymo prie klimato kaitos priemonės suprantamos kaip pagrindinis erdvinio planavimo tikslas, juo siekiama įvertinti tolesnes nei įprasta erdvinio planavimo pasekmes, kad galima būtų geriau suprasti klimato keliamus pavojus ir ugdyti bei skatinti „prisitaikymo prie klimato kaitos čempionus“.

Tokio pobūdžio projektai turėtų būti įgyvendinami ir kituose pagrindiniuose regionuose ir labiausiai prisitaikymo priemonių reikalaujančiose srityse, pvz., sausra ir vandens trūkumas Pietų ir Viduržemio jūros regionuose. Pirmiausia reikia įtraukti prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmus į jau galiojančias strategijas ir politikos kryptis. Pavyzdžiui, sprendžiant uždavinius pagerinti galimybes gauti vandens ir pagerinti vandens kokybę, mažinti potvynių poveikį, pamatinis

strateginis dokumentas yra Vandens pagrindų direktyva, pagal kurią numatoma etapais įgyvendinama ir ciklinė strategija. Labai svarbu, kad valstybės narės nedelsdamos imtųsi veiksmų, būtinų užtikrinti, kad klimato kaitos klausimai būtų integruojami į vandens baseinų tvarkymo planus jau pirmame etape, kuris prasidės 2009 m. Šioje srityje būtina nustatyti sąsajas su erdvinio planavimo veikla, kadangi prisitaikymo priemonės gali būti sėkmingai įgyvendinamos tik aktyviai į procesą įsijungus visoms suinteresuotoms šalims. Svarbiausios suinteresuotos šalys – tai nacionalinio ir vietos lygio valdžios institucijos, verslo įmonės ir piliečiai. Ypač svarbu, kad už erdvinį planavimą atsakingos institucijos remtųsi jau esamomis ir veikiančiomis sistemomis – tik taip galima bus sėkmingai integruoti klimato kaitos aspektus, kadangi tokios institucijos susijusios su įvairiomis erdvinio planavimo sritimis ir gali turėti įtakos gebėjimų prisitaikyti vertinimui.

Prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių kūrimas ir įgyvendinimas yra gana nauja veiklos sritis. Plataus pobūdžio klimato kaitos poveikio žmogaus sukurta ir natūraliai

Prisitaikymo priemonių kūrimas ir įgyvendinimas yra gana nauja veiklos sritis.

aplinkai visuose sektoriuose ir regionuose aspektai kol kas dar nepakankamai integruojami į kituose sektoriuose įgyvendinamus veiksmus (pvz., dirvožemių ir ekosistemų valdymo srityje). Tokio pobūdžio bendradarbiavimas padėtų parengti veiksmingas ir integruotas politines atsako priemones, ypač remiantis dabar jau labiau patikimais klimato kaitos atskiruose regionuose scenarijais, gilesniu „geriausios patirties“ suvokimu, keičiantis informacija, dalyvaujant panašiuose valstybiniuose ir privačiuose sektoriuose ir užtikrinant prisitaikymo priemonių suderinamumą su kitais politikos tikslais. Visoje Europoje turime nedelsdami kartu įgyvendinti prisitaikymo priemones – panašiai, kaip tai daroma klimato kaitos mažinimo srityje. Mūsų veiksmai turi būti tvarūs, suderinti ir integruoti į klimato kaitos mažinimo strategijas. Su šiuo procesu susiję visi visuomenės sluoksniai, todėl būtina priimti naujas strategijas, kurios padėtų jiems tiesiogiai įsitraukti į veiklą ir duoti rezultatų.

Kreipkitės:
information.centre@eea.europa.eu

(2) Komisijos Žalioji knyga Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui – *Prisitaikymas prie klimato kaitos Europoje – galimi ES veiksmai* (COM(2007) 354).

Regionai kartu siekia tvarios plėtros

Autoriai: Flora Dewar ir Julie Verré¹

„Aplinką gerinančių regioninės plėtros programų tinklas“ (GRDP) kuria priemones, kurios turėtų padėti valdžios institucijoms, sprendžiant vietos ir regioninės plėtros klausimus, daugiau dėmesio skirti aplinkosaugos problemoms.

Seminaro (2006 m.) Eksetere (Anglija) dalyviai.

Kiekvienais metais šimtai milijardų eurų išleidžiama Europos regionų plėtrai. Šios lėšos atveria naujas galimybes regionų plėtrai, tuo pat metu saugant ir gerinant aplinką, nors daugybei valdžios institucijų tai vis dar atrodo pernelyg sunkus uždavinys.

Būtent siekiant padėti tinkamai išnaudoti naujai atsiradusias galimybes 2004 m. buvo sukurtas „Aplinką gerinančių regioninės plėtros programų tinklas“ (GRDP). GRDP partneriai siekia įgyvendinti kuo veiksmingesnes regioninės plėtros programas ir sukurti konkrečią naudą vietos gyventojams.

GRDP partnerių grupė dirbo trejus metus kurdama naujus produktus, kurie turėtų padėti valdžios institucijoms visoje

Europoje kreipti daugiau dėmesio aplinkosaugos klausimams siekiant labiau tradicinių ekonominių ir socialinių tikslų pagal ES remiamas 2007–2013 m. plėtros programas.

GRDP projektų kilmė

GRDP projektas buvo visos Europos masto programos „Iterreg IIIC“ finansuojamas tinklas. Projektas gimė iš diskusijų tarp pagrindinių partnerių grupių iš Italijos, Austrijos, Maltos, Anglijos ir Velso. Šios šalys dalijosi patirtimi apie aplinkosaugos aspektų integravimą į ES struktūrinių fondų remiamas regioninės plėtros programas.

Nors struktūriniams fondams taikomos ES taisyklės nustato, kad aplinkos apsaugos ir tvarios plėtros aspektai turi būti

(1) Atitinkamai atsakinga už tarptautinius ryšius pareigūnė ir GRDP projekto vadovė. Aplinkos agentūra, Anglija ir Velsas, Manley House, Kestrel Way, Sowton Industrial Estate, Exeter EX2 7LQ, JK. www.envisionsw.org

neatskiriama plėtos programų dalis, daugumoje regionų vis dar tik siekiama tai paversti tikrove. GRDP projektai buvo sukurti siekiant padėti tokiems regionams.

Projektas subūrė trisdešimt devynių partnerių. Sukurta partnerių grupė buvo labai įvairiapusė. Tarp partnerių buvo vietos, regionų ir atskirų valstybių valdžios institucijos, už aplinkos apsaugą atsakingos institucijos, plėtos agentūros ir mokslo tyrimo institutai iš aštuonių ES valstybių narių. Projektas buvo grindžiamas idėja, kad partneriai nori mokytis vieni iš kitų ir parengti bendrą visoje Europoje taikomą aplinkosaugos aspektų integravimo į plėtos programas strategiją.

Aplinkos integravimas reiškia strategiją, pagal kurią aplinkos apsaugos aspektai laikomi tokiais pat svarbiais, kaip ir ekonomikos ar socialiniai klausimai visuose regioninių programų kūrimo ar įgyvendinimo etapuose. Partnerių grupė, siekdama šio tikslo, užmezgė ryšius su pagrindinėmis institucijomis ir tinklais visoje ES, kaip antai Europos aplinkosaugos pareigūnų tinklas (ENEA).

GRDP rezultatai

Vos tik pradėjus įgyvendinti šį projektą, partnerių regionuose buvo atliktas išsamus auditas, kuriuo buvo siekiama apibrėžti geriausią patirtį ir praktinius sprendimus aplinkos apsaugos interesams integruoti į regionų plėtos programas. Auditas padėjo surinkti informaciją apie atkirus atvejus, kurie geriausiai parodė, kaip aplinkos apsaugos klausimai buvo sėkmingai derinami su struktūrinių fondų remiamomis ir kitomis plėtos programomis. Remdamiesi tokia surinkta medžiaga GRDP partneriai apibrėžia keturias pagrindines darbo temas ir surengė keturis techninius seminarus. Seminarams pasibaigus buvo parengti ir išleisti įvairūs leidiniai aplinkos apsaugos aspektų integravimo tema.

2006 m. įgyvendinant GRDP projektą buvo parengtas vadovas, labai palankiai sutiktas visoje Europos Sąjungoje: Strateginio aplinkos vertinimo (SAV) vadovas įgyvendinant sanglaudos politiką 2007–2013 m. (žr. 1 langelį).

Chartija ir priemonių rinkinys

Naujausiuose leidiniuose apibendrinamos pagrindinės GRDP išvados. Tai yra GRDP Chartija ir priemonių rinkinys, pavadintas „Užtikrinant atitiktį: kaip regionai gali padėti sukurti tvary Europą“.

GRDP Chartija skirta visoms Europos visuomeninėms organizacijoms. Chartijoje glaustai apibendrinami pagrindiniai principai, kuriais remiantis aplinkos apsaugos interesai integruojami į regioninės plėtos programas. Pasirašydamos Chartiją, organizacijos išpareigoja „siekti rengti tvaresnes regioninės plėtos programas, dirbti išvien ir remti aplinką gerinančius projektus“.

GRDP priemonių rinkinys, į kurį įeina ir kompaktinis diskas su atvejų analizės medžiaga, yra skirtas padėti viešojo sektoriaus institucijoms integruoti su aplinkos gerinimu ir saugojimu susijusius klausimus į regioninės plėtos programas. Šiame priemonių rinkinyje aprašomi surinkti faktai, rekomendacijos, apibūdinama geriausia patirtis aplinkos klausimų integravimo srityje. Šiame septyniomis kalbomis išleistame rekomendacinio pobūdžio leidinyje taip pat praktiškai parodoma, kaip į projektus ir programas integruojant aplinkos apsaugos klausimus galima pasiekti didesnio veiksmingumo ir taupyti sąnaudas. Seminarai, skirti supažindinti su priemonių rinkiniu, buvo organizuoti visoje Europoje, jų metu aptartos pagrindinės temos: „Aplinka kaip ekonominė varomoji jėga“, „Strateginis aplinkos vertinimas“, „Partnerystė kaip priemonė kurti aplinką tausojančias regioninės plėtos programas“, „Kaip padaryti projektus žalesnius“.

Strateginio aplinkos vertinimo vadovas įgyvendinant sanglaudos politiką

Strateginio aplinkos vertinimo vadove įgyvendinant sanglaudos politiką 2007–2013 m. pateikiama informacija, apibrėžiami ištekliai ir pateikiamos rekomendacijos dėl procedūrų, taikomų atliekant Sanglaudos politikos programavimo dokumentų SAV vertinimą. Vadovas buvo paskelbtas ES Regioninės politikos generalinio direktorato tinklalapyje greta visų kitų Europos Komisijos parengtų rekomendacinio pobūdžio dokumentų, skirtų šalims, susijusioms su struktūrinės pagalbos remiamų veiksmų įgyvendinimu. Ši priemonė plačiai naudojama, nes yra išversta į lietuvių, graikų, italų, portugalų, lenkų ir rumunų kalbas. Be to, nemažai institucijų iš įvairių valstybių narių rėmėsi GRDP SAV metodologija, rengdamos naujas 2007–2013 m. veiklos programas. Pavyzdžiui, Graikijoje ja buvo sėkmingai remtasi atliekant SAV įvairiuose regionuose.

Biuletenis skelbiamas internete:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/doc/sea_handbook_final_foreword.pdf

10 rekomendacijų, kaip sukurti naudojant priemonių rinkinį sukurti žalesnius regionus

- 1) Užtikrinti, kad aplinkos apsaugos tikslai būtų integruojami į visus programų prioritetus ir priemones, į juos atsižvelgiama visuose programos įgyvendinimo etapuose.
- 2) Pripažinti, kad aplinkos apsaugos klausimus integruojantys projektai gali padėti sutaupyti lėšų, sukurti naujų socialinių ir ekonominių galimybių ir skatinti inovacijas.
- 3) Siekti, kad žemės ūkio ir kaimo plėtros programos būtų rengiamos vadovaujantis tvaresnėmis strategijomis.
- 4) Ieškoti galimybių diegti integruotus miestų plėtros metodus, aplinkos atkūrimo tikslus pripažinti tvarios vietos ekonomikos varomąją jėgą.
- 5) Pripažinti, kad SAV užtikrina nuoseklesnę regionų plėtros planavimą, leidžia įgyvendinti tvaresnę plėtros strategiją.
- 6) Remti bendradarbiavimą kuriant politines nuostatas, rengiant programas ir įgyvendinant projektus, juos laikant pagrindinėmis priemonėmis sėkmingoms programoms parengti.
- 7) Skatinti su aplinkos apsauga susijusių partnerių, įskaitant aplinkos apsaugos institucijas, NVO ir kitų institucijų dalyvavimą.
- 8) Pripažinti tinklų svarbą stiprinant institucijų gebėjimus sudarant Europos, nacionalines ir regionines strategijas, tvirtinant politikos nuostatas, planus ir programas.
- 9) Siekti, kad aplinkos apsaugos aspektai taptų neatskiriama visų projektų kūrimo, įgyvendinimo ir stebėsenos dalimi.
- 10) Populiarinti ir plačiai skleisti informaciją apie aplinkos apsaugos požiūriu sėkmingus projektus, skatinti būsimų pareiškėjų ir projektų naudos gavėjų motyvą ir stiprinti jų įsipareigojimus.

Darbo su kitais Europos regionais nauda

Projektas INTERREG IIC buvo sėkmingai įgyvendintas dėl partnerių visoje ES bendradarbiavimo ir nuosekliai teikiamos tarptautinės projekto grupės, įsikūrusios Aplinkos agentūroje Anglijoje ir Velso Ekseterio mieste, paramos. Dėl partnerių įvairovės ir jų skaičiaus projekto darbo grupė galėjo susipažinti su pačia geriausia ES sukaupta patirtimi ir aptarti pačius įvairiausius bendrus klausimus. Projektas taip pat sustiprino politinę idėją. Partnerių grupė sugebėjo padaryti įtaką strateginiu lygmeniu ir gilinti žinias apie būtinybę integruoti aplinkos apsaugos interesus į įvairias programas.

Projekto įgyvendinimo metu sukurti produktai ir veikla padėjo kai kuriems partneriams įgyti daugiau pasitikėjimo ir pripažinimo jų ateities darbe stiprinant regioninės plėtros aplinkosaugos aspektus.

Laiku parengus GRDP dokumentus, veiksmingai veikiant GRDP tinklui šiandien partneriai ir atitinkamos institucijos turi galimybę daryti įtaką regioninės plėtros programoms – tuo metu, kai aplinkos klausimams skiriama vis daugiau dėmesio, ypač vykstant karštomis diskusijoms klimato kaitos klausimais.

Rasti daugiau informacijos ir parsisiųsti GRDP vadovą, Priemonių rinkinį ir atvejų analizę galima:

www.grdp.org

JUNGTINĖ KARALYSTĖ

Bendruomenėje įgyvendintas atsinaujinančios energijos projektas, Dyfi slėnis, Velsas

Iš viso išlaidų: 675 000 €
ES indėlis: 227 000 €

„Vis augant pasipriešinimui didelio pajėgumo vėjo jėgainėms vidurio Velse šiuo projektu buvo siekiama padėti vietos gyventojams sukurti kelias nedideles iš atsinaujinančių šaltinių energiją gaminančias jėgaines. Buvo tikimasi gilinti žinias ir remti iniciatyvą pasitelkti atsinaujinančius šaltinius veiksmingai išnaudojant tokios energijos privalumus vietos lygiu. Remiant Povoiso grafystės tarybai, Vello Asamblėjos vyriausybei ir „Dulas Ltd.“, dotacijos buvo skirtos 16 projektų, įskaitant kalnų fermeriui priklausančią 100 kW galingumo vandens jėgainę. Buvo įkurtas kooperatyvas „Bro Dyfi Community Renewables“. Po pirmosios 75 kW galingumo vėjo turbino buvo paleista ir antroji (500 kW). Administracinis organas „ecodyfi“ peraugo į socialinę įmonę, remiančią ilgalaikį Dyfi slėnio bendruomenės atkūrimą.“

Andy Rowland, vadovas, „Trefnydd, ecodyfi“
andy.rowland@ecodyfi.org.uk
www.ecodyfi.org.uk

GRAIKIJA

Energija iš geoterminių šaltinių Salonikų įlankoje

Iš viso išlaidų: 75 600 €
ES indėlis: 37 800 €

„Teritorija į rytus nuo Salonikų miesto jau nuo graikų-romėnų laikų garsėjo savo geotermiais šaltiniais. Tačiau iki šių laikų tokie energijos šaltiniai niekada nebuvo tinkamai naudojami. Įgyvendinant projektą SEIPLD buvo sukurtas planas, pagal kurį geoterminiai šaltiniai turėjo būti panaudoti vietos ekonominei plėtrai. Geotermine energija buvo sėkmingai panaudota visuomeniniams pastatams šildyti, atviriems želdiniams ir šiltnamiams bei vandens gydykloms. Taip pat buvo parengtas bandomasis projektas, pagal kurį geotermine šiluma bus tiekama į Olimpinių žaidynių dydžio baseiną Termio mieste. Įgyvendinant šį bandomąjį projektą galima sutaupyti 200 toe per metus, 420 tonų per metus sumažinti anglies dvideginio emisiją, bus sukurta naujų darbo vietų, vietos bendruomenei pasiūlytos naujos rekreacinės veiklos galimybės.“

Kostas Konstantinou,
Centrinės Makedonijos regioninės Energetikos agentūros (REACM) techninis direktorius, ANATOLIKI S.A.
reacm@anatoliki.gr

AUSTRIJA

„Energievision Murau“: iki 2015 m. 100 proc. energijos gaminama iš atsinaujinančių šaltinių

Iš viso išlaidų: 200 000 €
ES indėlis: 100 000 €

„Štirijoje įgyvendinamas projektas „Energievision Murau“ pagrįstas principu „iš apačios į viršų“, jame dalyvauja visos suinteresuotos regiono energetikos sektoriuje veikiančios šalys, įskaitant vartotojus. Įgyvendinant projektą buvo rengiamos konferencijos energetikos tema; konferencijose galėjo dalyvauti visi pageidaujantys. Dalyviai atstovauja visiems visuomenės sektoriams (planuotojai, montavimo įmonės, MVĮ, energijos tiekėjai ir platintojai, biomasę naudojančios centralizuoto šilumos tiekimo įmonės, miškininkystės įmonių atstovai ir ūkininkai, savivaldybės ir kitos valdžios institucijos) ir dirba kartu siekdami bendrų tikslų, kurdami bendras strategijas ir projektus. Kelios teminės darbo grupės, t. y. biomasės, saulės energijos, ekologinės elektros energijos ir energijos veiksmingumo, parengė bandomuosius ir investicinius projektus. Nuo 2002 m. iš atsinaujinančių šaltinių gaminamos energijos dalis centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuje išaugo nuo 47 iki 56 proc., o ekologinės energijos gamybos pajėgumas tenkina 120 proc. poreikių. Įgyvendinant šį projektą buvo sukurta daug naujų darbo vietų, išaugo regiono pajamos.“

Josef Bärnthaler,
„Energieagentur Judenburg-Knittelfeld-Murau“
josef.baerenthaler@eao.st

URBACT

SUDEST – tvary pajūrio miestų plėtra

Iš viso išlaidų: 296 000 €
ES indėlis: 150 000 €

„Tarptautinė partnerių grupė SUDEST dirbo nuo 2005 m. spalio mėn. iki 2007 m. liepos mėn. siekdama apibendrinti geriausią tvary pajūrio regiono miestų plėtros patirtį. Įgyvendinant projektą dalyvavo labai įvairių sričių specialistai, kurie stengėsi įvertinti visus aspektus – nuo uostų valdymo iki uostų teritorijų ir aplinkos plėtros. Be Neapolio, pagrindinio projekto partnerio, SUDEST projekte dalyvavo keturi ES ir du trečiųjų šalių miestai, uostų administracija, miestų atstatymo draugija ir keturi universitetai. Be išsamaus projekto metu atlikto darbo aprašymo, galutinėje projekto ataskaitoje galima rasti daug naudingos medžiagos, galinčios padėti pajūrio regionų miestams rasti jiems priimtinių tvary plėtros sprendimų.“

Gaetano Mollura, URBACT Programos projekto koordinadorius, Neapolio bendruomenė, Italija
urban@comune.napoli.it
www.urbact.eu/sudest

Lenkijos veiklos programa „Infrastruktūra ir aplinka, 2007–2013 m.“

Lenkijos ir jos regionų patrauklumo gerinimas

Jarosław Orlinski, Lenkijos regioninės plėtros ministerijos Infrastruktūros programų koordinavimo departamento direktoriaus pavaduotojas

Lenkijos veiklos programa „Infrastruktūra ir aplinka, 2007–2013 m.“ yra didžiausios apimties sanglaudos politikos iniciatyva visoje Europos

Sąjungoje. Šiai programai ne tik skirta labai didelė viso Lenkijai skirtos Sanglaudos fondų finansavimo dalis (daugiau nei 22 mlrd. EUR), jai skirta papildoma ERDF fondų parama (5,7 mlrd. EUR).

Daugiau nei 66 proc. Veiklos programos (VP) išteklių buvo skirta vadinamosios Lisabonos strategijos augimo ir darbo vietų kūrimo tikslams pasiekti. Didžioji likusių išteklių dalis skirta įvairioms aplinkosaugos srities priemonėms. Tokia išteklių koncentracija leidžia daryti prielaidą, kad ši VP bus labai svarbi ne tik Lenkijai, bet ir visai Europai.

Pagal šią programą numatoma remti investicijas į infrastruktūrą šešiuose sektoriuose: aplinkosaugos, transporto, energijos, aukštojo mokslo, kultūros ir sveikatos apsaugos. Jos pagrindinis tikslas yra „padidinti Lenkijos ir jos regionų patrauklumą investicijoms plėtojant technologijų infrastruktūrą, tuo pat metu užtikrinant ir gerinant aplinkos apsaugą, gerinant sveikatos apsaugą, saugojant kultūrinį paveldą ir plėtojant teritorinę sanglaudą“.

Nors savo apimtimi programa yra labai plati, joje išskiriamos ir svarbiausios sritys: pagal visus prioritetus aiškiai apibrėžiami tikslai, daugiausia dėmesio skiriama didžiausią pridėdamąją vertę sukuriančioms sritims. Šios sritys viena kitą papildo, kadangi siekia vieno bendro tikslo: pagerinti šalies investicinį patrauklumą. Tačiau šį bendrą tikslą pasiekti galima tik vadovaujantis holistiniu požiūriu, kadangi nepakanka vystyti vien tik transporto infrastruktūrą, tuo pat metu neužtikrinant tinkamos ir pakankamos aplinkos infrastruktūros ir energijos tiekimo plėtros. Kad ekonominė plėtra būtų tvari, aplinkos apsauga turi tapti vienu iš lygiagrečių VP tikslų nuo pat jos įgyvendinimo pradžios.

Kaip nurodyta strateginėje veiklos programos „Infrastruktūra ir aplinka, 2007–2013 m.“ dalyje, tvarios plėtros principo įgyvendinimas bus

užtikrintas remiant tiesiogiai ir netiesiogiai su aplinkos apsauga susijusias investicijas:

- tiesiogiai su aplinkosauga susijusios iniciatyvos apims buitinių atliekų ir vandens nuotekų, sąvartynų tvarkymo projektus; bus siekiama didinti ekologinį saugumą, padėti Lenkijos įmonėms prisitaikyti prie aplinkosaugos reikalavimų, teikiama finansinė parama tokius reikalavimus viršijančioms priemonėms; kiti projektai bus susiję su biologinės įvairovės ir saugomų teritorijų apsauga, palankaus visuomenės požiūrio į aplinkos apsaugą ugdymu ir t. t.
- iniciatyvos, netiesiogiai susijusios su aplinkos apsauga, apims įvairias veiklos sritis ir projektus, remiančius aplinką tausojančias transporto sritis, kaip antai: geležinkelio transportas, didžiųjų miestų transportas, įvairių rūšių transportas, vidaus vandens keliai ir išmaniosios transporto sistemos. - atskirai prioritetinei ekologiškam transportui skirtai kryptiai skirta 7,6 mlrd. EUR Sanglaudos fondo lėšų. Energetikos sektoriuje planuojama įgyvendinti projektus, skirtus energijos vartojimui mažinti, didinti energijos vartojimo efektyvumą, taip pat plačiau naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius.

Tuo pat metu racionalus energijos vartojimas, energijos efektyvumas, energija iš atsinaujinančių šaltinių, energijos sąnaudų mažinimo ir kompensavimo iniciatyvos, taip pat tokie veiksniai, kaip nedidelę anglies dvideginio emisiją užtikrinantys sprendimai, bus integruojami kaip lygiagretūs tikslai rengiant, vertinant ir įgyvendinant projektus pagal įvairiausias prioritetines kryptis.

Veiklos programa „Infrastruktūra ir aplinka, 2007–2013 m.“ suteiks svarų indėlį įgyvendinant Bendrijos strategijose apibrėžtus tikslus, taip pat nacionalines su aplinkos apsauga Lenkijoje susijusias strategijas ir programas. Įgyvendinus šią veiklos programą bus pasiekta tam tikra pažanga įgyvendinant „atsiejimo“ principą, pagal kurį mažinama emisijos lygio ar energijos poreikių priklausomybė nuo ekonomikos plėtros.

Giluminių vandens siurblių montavimas naujojoje vandens valymo įmonėje Dodžycyje (Lenkija).

Igyvendinusi šią programą Lenkija galės lengviau pasiekti apibrėžtų šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos mažinimo tikslų, kokie buvo nustatyti 2007 m. Europos Sąjungai. Šių tikslų Lenkija sieks remdama veiklos sritis, kuriomis siekiama didinti energetikos sektoriaus veiksmingumą, atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą, bus remiamos investicijos į aplinką tausojančias transporto sistemas, ir prireikus vertinant konkrečių veiklos sričių įtaką siekiant emisijos mažinimo tikslų.

Daugiau informacijos:

<http://www.pois.gov.pl>

Rytų Anglija pirmąją įgyvendindama tvarios plėtos ir atsinaujinančios energijos iniciatyvą

Sėkmingai kuriama mažai anglies dvideginio išmetančių technologijų ekonomika

Rytų Anglija yra vienas iš nedaugelio Europos regionų, galinčių įgyvendinti naujus ir labai ambicingus išmetamo anglies dvideginio kiekio mažinimo uždavinius, kuriuos Europos Komisija apibrėžė savo kovos su klimato kaitos poveikiu ir atsinaujinančių energijos šaltinių skatinimo pasiūlymų pakete. Tai taip pat vienintelis regionas, kuriame įgyvendinama specialiai šiam regionui parengta 110 mln. EUR vertės ERDF finansuojama anglies dvideginio mažinimo programa, pagal kurią bus sumažinta CO₂ emisija ir skatinama ekonominė plėtra.

Komisijos narė Danuta Hübner lankosi „OrbisEnergy“ statybos aikštelėje 2008 m. sausio mėn.

„Tai etaloninė iniciatyva“, – pasakė Rytų Anglijos plėtros agentūros (EEDA) pirmininkas Richard Ellis grupei lankytojui, tarp kurių buvo ir Komisijos narė Danuta Hübner, praėjusį sausį rodydamas jiems naują pastatą „OrbisEnergy“ statybos aikštelę. Projektui skirta 3,6 mln. EUR pagal ERDF 2 tikslo programą. Dėl palankios vietos Ness Point Lovestofte, labiausiai į rytus nutolusiame Didžiosios Britanijos taške, „OrbisEnergy“ taps atsinaujinančios vėjo, bangų ir potvynių energijos gamybos centru visoje Rytų Anglijoje. Penkių aukštų pastatas iškeltas ant polių vos 30 metrų atstumu nuo pakrantės – pro jo langus atsiveria puikus vaizdas į jūrą. Siekiant apsaugoti pastatą nuo atšiaurių oro sąlygų, „OrbisEnergy“ dengtas impregnuota danga nuo lietaus, be to, pasirūpinta priemonėmis apsaugoti pastate esančius darbuotojus nuo tiesioginių saulės spindulių. Pastatui apšildyti naudojant saulės energiją sumažėja temperatūros svyravimas, betoniniame pastate labai veiksmingai naudojama ir reguliuojama energija.

Energija tiekama iš vietinės medžio drožlių ir biomasės katilinės. Kai pastatas „OrbisEnergy“ bus atidarytas 2008 m. vasarą, jame duris atvers transformuojami darbo kabinetai, susirinkimų kabinetas ir konferencijų salės, kuriomis galės naudotis daugiau nei 30 mažų ir vidutinių įmonių, veikiančių greitai besiplečiančiame atsinaujinančių energijos šaltinių pramonės sektoriuje. „OrbisEnergy“ taps augimo katalizatoriumi ir suvaidins lemiamą vaidmenį atkuriant Lovestofto ir Greit Jarmuto vietas“, – teigia Lisa Davidson, EEDA atstovė spaudai.

JK pirmąją atsinaujinančios energijos srityje

Rytų Anglija taip pat pirmąją Jungtinės Karalystės pakrantės vėjo energetikos rinkoje. Šis regionas yra tarp dviejų sparčiai besivystančių vėjo jėgainių regionų – Greiter senvagės ir Temzės upės žiočių. Planuojama, kad per artimiausius 8 metus naudojant pakrantės vėjų energiją čia bus pagaminta daugiau

Montuojama pakrantės vėjo turbina.

nei 6 GW energijos. Pagrindinį vaidmenį įgyvendinant šį projektą vaidina Lovestofo ir Greit Jarmuto uostai. Abiem uostais buvo pasinaudota statant Skorby Sandso pakrantės vėjo jėgainę, kuri yra viena pirmųjų komercinių vėjo jėgainių Jungtinėje Karalystėje. Skorby Sandsas gamina energiją, kurios pakanka 36 000 gyvenamųjų namų, be to, anglies dvideginio emisija sumažėjo 65 000 tonų.

Šį regioną taip pat galima vadinti JK „dujų sostine“; Lovestofo ir Greit Jarmuto uostai jau daugiau nei 40 metų eksploatuoja dujų telkinius pietinėje Šiaurės jūros dalyje.

„Ilgūdziai ir patirtis, sukaupta dujų pramonės sektoriuje, gali būti tiesiogiai panaudota eksploatuojant pakrantės vėjo jėgaines. Regione kelios jūros naftos telkinių ir dujų sektoriuje veikiančios bendrovės sugebėjo sėkmingai persiorientuoti ir tapo pakrantės vėjo jėgainių operatorėmis“, – aiškina Richard Ellis, EEDA pirmininkas.

Šiuo metu daugiausia energijos iš atsinaujinančių šaltinių gaminantis regionas įsipareigojo iki 2010 m. 14 proc. visos elektros gaminti iš tokių šaltinių. Rytų Anglijos plano projekte numatyta, kad iki 2020 m. ši dalis sudarys jau 44 proc.; tai labai aplenkia visus šalies mastu patvirtintus tikslus. Iš 371 MW, kuriuos planuojama iki 2010 m. pagaminti naudojant vėjo energiją, 288 MW faktiškai jau gaminama arba patvirtinta.

Buvo apskaičiuota, kad ateityje ketvirtį visos Jungtinei Karalystei reikalingos elektros energijos galima būtų pagaminti iš potvynių ir bangų energijos, tačiau šie sektoriai yra dar tik labai ankstyvuose vystymosi etapuose. Rytų Anglijos regionas į mokslinių tyrimų ir technologinės plėtos projektus investuoja daugiau nei bet kuris kitas JK regionas ir daugelis Europos regionų. Tai reiškia, kad šis regionas gali pasiūlyti papildomų paslaugų naujam atsinaujinančių jūros energijos šaltinių sektoriui.

3 klausimai Davidui Morralliui

Rytų Anglijos Plėtos agentūros
(EEDA) Europos ir tarptautinių
reikalų direktorius.

- **Pone Davidai Morralli, dauguma ES regionų neskiria tiek daug dėmesio anglies dvideginio mažinimo problemai. Kas paskatino Rytų Angliją imtis šios iniciatyvos?**

Šiai iniciatyvai pateisinti turiu neginčijamų ekonominių argumentų. Regionas pasižymi subalansuotu ir greitai augančiu verslo sektoriumi, kuriame daugiausia įmonių veikia atsinaujinančių energijos šaltinių ir aplinką tausojančių technologijų srityje. Šios įmonės pirmąja naujų technologijų sektoriuje, todėl labai svarbu sukauptą patirtį remti ir puoselėti, kadangi ji yra svarbiausia mūsų regiono ekonomikos dalis. Be to, Rytų Anglijos regionas yra išsidėstęs žemumose, jis stipriai veikiamas klimato kaitos sukeltų pokyčių – todėl nepaprastai svarbu rasti priemonių tvariai ir ilgalaikiai ekonomikos plėtrai užtikrinti.

- **Jūs buvote „G-East“, pagal antrąjį tikslą 2000–2006 m. Rytų Anglijoje įgyvendinamos programos, vadovaujančios institucijos Europos reikalų direktorius. Dabar pradėjote dirbti EEDA, kurioje vadovausite 2007–2013 m. įgyvendinant konkurencingumo programą. Kokį ryšį matytumėte tarp šių programų anglies dvideginio emisijos mažinimo prasme?**

Antrojo tikslo programa buvo sukurta dar 1999 m., nuo to laiko klimatas pasikeitė visomis prasmėmis. Akivaizdu, kad jeigu būčiau pasiūlęs anglies dvideginio mažinimo programą tais laikais, esu visiškai įsitikinęs, kad būčiau sulaukęs labai nevienareikšmiškos reakcijos. Šiandien pripažįstame šios programos svarbą Rytų Anglijai, todėl nusprendėme pasinaudoti antrojo tikslo programomis, investuoti į tokius projektus kaip „OrbisEnergy“ ir įsipareigoti kurti ekonomiką, kurioje tvarumas būtų visus sektorius apimanti tema. Taigi savo naująjį projektą, finansuojamą pagal ERDF 2007–2013 m. konkurencingumo programą, pradedame turėdami tvirtą pagrindą, kuris, be to, sklandžiai dera su įsipareigojimais pagal Lisabonos programą, kuriuos siekiama įgyvendinti per naująjį ES programavimo laikotarpį.

- **Visai šalia Londono Rytų Anglija yra dinamiškai besivystantis regionas, tikimasi, kad iki 2021 m. jis vystysis labai sparčiai. Ar įmanoma suderinti šiuos augimo planus su mažu anglies dvideginio kiekiu ekonomikos kūrimo tikslams?**

Šie du tikslai turi būti įgyvendinami išvien. Greitas augimas sukuria ir savo iššūkius, ir naujų galimybių šalies ekonomikai. Įgyvendindami šią programą, siekiame užtikrinti, kad augimas būtų tvarus, tačiau tuo pat metu siekiame kuo veiksmingiau išnaudoti naujas galimybes ekonomikos srityje. Mes taip pat siekiame suvaidinti svarbiausią vaidmenį kurdami šios darbotvarkės strategiją, todėl esu pasiryžęs užtikrinti, kad patirtį, sukaupią įgyvendinant savo naująją programą, skleisime ir dalysime su kitais regionais ir partneriais visoje Europoje.

Siekiant susitarimo

Rytų Anglijos regione, kurio ekonomika iš dalies suklestėjo dėl jo glaudžių ryšių su Londonu, gyvena 5,5 mln. gyventojų. Regionas pasiryžęs iki 2021 m. pasiekti dar spartesnį ekonomikos augimą. Numatyta pastatyti 500 000 naujų namų, sukurti 450 000 naujų darbo vietų, taip pat planuojama, kad regiono gyventojų skaičius pasieks 6 mln. žmonių. Geografiniu požiūriu būdamas žemumoje Rytų Anglijos regionas labai pažeidžiamas klimato kaitos pokyčių, čia palyginti nedidelis metinis kritulių kiekis ir ilga ir ištįsusi jūros pakrantė. Taigi būtina užtikrinti tokią ekonomikos augimą, kuris leistų pripažinti ir spręsti anglies dvideginio emisijos regione problemas. Remdami pastangas sumažinti anglies dvideginio kiekio emisiją, užtikrinsime tvarų ir 2007–2013 m. bei tolimesniam laikotarpiui labai svarbų ekonomikos augimą.

Nuo 2007 m. rugsėjo 3 d. iki lapkričio 26 d. buvo surengtos plataus masto konsultacijos dėl regiono ekonominės strategijos projekto. Iš viso EEDA gavo daugiau negu 200 oficialių atsiliepimų raštu. Surengtuose seminaruose tada apsilankė apie 270 dalyvių, atstovavusių maždaug 180 organizacijų. Buvo surengti aštuoni konsultaciniai susitikimai su vietos ir regiono partnerių grupėmis ir agentūromis. Per visą 12 savaičių trukusį konsultacijų laikotarpį EEDA rinko ir registravo visus gaunamus atsiliepimus ir pastabas.

Komentuodamas šį procesą Richard Ellis teigia: „Per kelis ateinančius mėnesius įvertinsime naujus duomenis ir analizės rezultatus, taip pat stengsimės įvertinti įvairaus ekonomikos augimo lygio poveikį aplinkai ir gyventojų pajėgumui spręsti būsto problemas. Tai milžiniškas, tačiau ne mažiau įdomus iššūkis – kartu su partneriais sukurti planą, kuris padidintų regiono produktyvumą, padėtų kovoti su klimato kaitos pasekmėmis ir sukurtų įmones, gebančias tinkamai išnaudoti mažos anglies dvideginio emisijos ekonomikos suteikiamas galimybes.“ Šiuo metu analizuojame ir vertiname visas konsultacijų metu gautas pastabas, o galutinę regiono ekonomikos strategijos redakciją planuojame paskelbti kitą vasarą. Atsižvelgdami į šiuo metu galiojančią JK tvarios plėtros strategiją¹, pačius naujausius ES pasiūlymus dėl anglies dvideginio emisijos mažinimo ir visiškai pasitikėdami regiono parama šioms iniciatyvoms,

Dalijamasi tvarumo idėjomis visame Šiaurės jūros regione

2000–2007 m. Rytų Anglijos regionas aktyviai dalyvavo INTERREG IIIB bendradarbiavimo projektuose su kitais Šiaurės jūros regionais tvarios plėtros srityje.

Projektas POWER (angl. parama pakrantės vėjo energetikos regionams) sukūrė pakrantės vėjo energetikos Šiaurės jūros kompetencijos tinklą, kuris subūrė įvairias organizacijas iš vėjo energetikos srityje pirmaujančių regionų. Įgyvendindami POWER projektą partneriai iš Safolko grafystės tarybos ir Rytų Anglijos bendradarbiauja su įvairiomis Vokietijos, Danijos, Nyderlandų ir Flandrijos organizacijomis. Projektas buvo labai palankiai įvertintas, jis buvo plačiai pristatytas įvairiuose seminaruose regiono, nacionaliniu ir Europos lygiu. Neabejotiną Rytų Anglijos projekto sėkmę liudija ir sukurtas tarptautinis pakrantės vėjo energetikos tinklas, ne vienas sėkmingai surengtas tarptautinis renginys, skirtas ryšiams užmegzti, buvo paskelbta ne viena studija vėjo energetikos klausimais, o Lovestofo koledže pradėtas dėstyti pakrantės vėjo energetikos magistrantūros kursas.

SmartLIFE (išmaniosios gyvenimo stiliaus inovacijos jūsų aplinkai) buvo tarptautinis bandomasis projektas, kuriam vadovavo Kembridžsro grafystės taryba, vykdomas bendradarbiaujant su Švedijos Malmo miesto Aplinkos departamentu ir Hamburgo (Vokietija) bendrove „TuTech Innnovation GmbH“. Vykdamas projektą „SmartLIFE“ daugiausia buvo siekiama ugdyti igūdžius ir gebėjimus statybos sektoriuje, reikalingus priimtinomis sąnaudomis aprūpinti gyventojus būstu, užtikrinant tausų gamtos išteklių naudojimą. Pagal projektą buvo parengti įvairūs mokymo ir kvalifikacijos kėlimo kursai. „SmartLIFE“ įsteigtuose centruose mokymo programas išklausė apie 2 500 klausytojų. Projektui buvo skirti keli apdovanojimai už pasiekimus aplinkosaugos srityje, jis pateko į trumpąjį Regioninės politikos generalinio direktorato teikiamo „RegioStars“ 2008 m. apdovanojimų kandidatų sąrašą.

„Inovacijų versle“ bazė Liutone.

(1) Pagal Kioto susitarimą JK sieks per 2008–2012 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją 12,5 proc., anglies dioksido emisiją iki 2010 m. sumažinti 20 proc., iki 2050 – 60 proc., palyginti su 1990 m. lygiu.

Ūkininkui priklausanti grūdų sandėliavimo įmonė „Camgrain“ sumažins išmetamo anglies dvideginio kiekį 1 000 tonų per metus.

galime drąsiai teigti, kad tikslas sukurti ekonomiką, kuriai būtų būdinga nedidelė anglies dvideginio emisija, šiame regione sulauks visapusiškos paramos.

Aplinkosaugos branduolys Peterbore

Peterboras (160 000 gyventojų) puoselėja ambicingą tikslą – tapti Jungtinės Karalystės „aplinkosaugos sostine“. Šiame mieste veikia 300 aplinkosaugos srityje dirbančių įmonių, nemažai šios srities organizacijų, įskaitant JK Ekonomikos ir aplinkosaugos plėtros centrą (angl. *UK Centre for Economic and Environmental Development*). Dėl tokio sutelkto verslo įmonių ir organizacijų darbo buvo suburta aplinkosaugos srities veikėjų grupė, kuri įnešė svarų indėlį į šios srities pasiekimus. Šios grupės sudėtis labai marga: tai viešojo sektoriaus agentūros, konsultuojančios vyriausybės organizacijas politikos kūrimo klausimais, aktyviai atliekų perdirbimo srityje veikiančios įmonės, pačias naujausias technologijas kuriančios ir naudojančios įmonės ir konsultacinės firmos, parduodančios savo žinias ir patirtį visame pasaulyje.

Su šia grupe susijusioje veikloje dalyvauja daugiau nei 4 500 žmonių, ji sukuria daugiau nei penkis procentus viso miesto BVP. Neseniai atidarytas inovacijų centras remis ir globos naujas veiklą pradedančias įmones aplinkos apsaugos sektoriuje. Netoli geležinkelio stoties suprojektuotas „žaliasis rajonas“, jame bus įrengtos 25 000 m² ploto biuro patalpos anglies dvideginio mažinimo srityje veikiančioms įmonėms ir aplinką tausojantis mažmeninės prekybos centras. Peterbore, kaip ir kitose vietovėse, kaip antai Lovestofte su centru „OrbisEnergy“ arba Liutone su Inovacijų ir verslo baze, šie nauji ERDF remiami projektai vaidina lemiamą vaidmenį gerinant vietovių, kuriose jie veikia, aplinką. Neatsiejamas infrastruktūros kūrimo ir miestų atstatymo veiklos ryšys – tai dar vienas svarbiausių regionų tvartos plėtros strategijos klausimų. „*Daugeliu atžvilgiu dėl pasiektos pažangos plėtojant regioną kaip mažo anglies dvideginio kiekio ekonomikos sektorių Rytų Anglija yra neabejotina šios srities lyderė*“, – apibendrina David Morrall.

Daugiau informacijos: <http://www.eeda.org.uk/>

ERDF remiama 2007–2013 m. konkurencingumo didinimo programa Rytų Anglijoje

Rytų Anglijos regionui, kurį sudaro Bedfordšyro, Kembridžšyro, Esekso, Hertfordšyro, Norfolko ir Safolko žemės, pagal ES Konkurencingumo ir užimtumo tikslą buvo skirta 110 mln. EUR. Naujasis pagal ERDF konkurencingumo programą Rytų Anglijos regione vykdomas projektas yra natūraliai kilęs iš antrojo tikslo (2000–2006 m.) programos, kurios pagrindiniai uždaviniai buvo ekonomikos restruktūrizavimas, ERDF lėšas daugiausia skiriant tvarų augimą užtikrinančioms veiklos sritims visame regione.

Pagrindiniai programos tikslai:

- gilinti ekonomikos žinias, kad galima būtų sukurti daugiau kokybiškesnių darbo vietų planuojant dar neregėto lygio ekonomikos augimą;
- skatinti naujoves, verslumą ir ekonomikos žinių plėtrą remiant mokslo tyrimų ir naujovių veiklą, įskaitant naujausias informacines ir ryšių technologijas;
- sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų pritraukiant naujų darbuotojų ir ugdant darbuotojų ir įmonių gebėjimus prisitaikyti bei remiant investicijas į žmogiškąją kapitalą;
- parengti augimo darbotvarkę, kurioje būtų tinkamai pripažįstamas „anglies dvideginio pėdsakas“ ir būtinybė stabilizuoti ir mažinti tokią emisiją.

Prioritetai

Viena bendra projekto tema jungia tris prioritetines veiklos kryptis:

1) **Skatinti inovacijų ir žinių perdavimą siekiant didinti produktyvumą** (7,3 mln. EUR) – a) skatinti regiono mokslinių tyrimų bazę, įskaitant „švariųjų technologijų“ įmones, naudoti komerciniams tikslams, didinant veiksmingumą ir produktyvumą; b) remti pastangas įsisavinti informacines technologijas, kurios remia inovacijų plėtrą ir padeda didinti produktyvumą; c) remti įmonių pastangas dalytis žiniomis bendradarbiaujant su aukštojo mokslo įstaigomis.

2) **Skatinti ir remti sėkmingai veikiančias įmones šalinant kliūtis įmonių steigimui ir plėtrai** (26,6 mln. EUR) – a) gerinti įmonių, ypač veikiančių anglies dvideginio emisijos srityje, galimybes gauti finansavimą; b) skatinti steigtis socialines įmones, ypač veikiančias su anglies dvideginio emisija susijusioje srityje; c) skatinti veiklą pradedančias įmones, ypač vis dar nepakankamai atstovaujamose visuomenės grupėse, pvz., moterų, etninių mažumų ir migrantų bendruomenių; d) remti didelio augimo potencialo verslo sritis; e) skatinti ir vystyti „švariųjų technologijų“ ir atsinaujinančių energijos šaltinių sektorius; f) skatinti diegti geriausią valdymo ir veiklos patirtį įmonėse, kurios sieks sumažinti savo „anglies dvideginio pėdsaką“.

3) **Užtikrinti tvary plėtrą, gamybą ir vartojimą** (42,6 mln. EUR) – a) remti darbo vietų kūrimo iniciatyvas ir įmones miestuose ir kaimo vietovėse, ypač užtikrinančias nedidelius anglies dvideginio emisijos kiekius; b) skatinti diegti nedidelio anglies dvideginio kiekio užtikrinimo strategiją statybos ir fizinės plėtros sektoriuose; c) skatinti veiksmingą išteklių naudojimą ir mažinti susidarančių atliekų kiekius.

Kontaktai: erdf@eeda.org.uk

„Kuriant tvarų El Hierro“ – naujoviškas projektas stiprinant Kanarų salų gebėjimą apsirūpinti elektros energija

Juan Ruiz Alzola, Kanarų salų Technologijos instituto direktorius (IKT)

El Hierro, kaip ir kitos Kanarų salyno salos, yra visiškai priklausoma nuo išorinių elektros energijos šaltinių. Elektra į šią salą tiekiamą iš jėgainių, kuriose naudojamas aplinką teršiantis kietasis

kuras. Nors vėjo energija yra neišsenkantis energijos šaltinis, šio potencialo panaudojimas aprūpinti salą savo elektros energija yra labai nelengvas uždavinys.

Norint šį atsinaujinantį energijos šaltinį plačiai išnaudoti dar reikia nugalėti nemažą techninę kliūtį. Vienas galimas alternatyvus sprendimas yra sujungti vėjo jėgaines su mažosiomis hidroelektros sistemomis, kuriose vėjo energija vandenį pumpuotų dviejuose skirtinguose aukščio rezervuaruose. Atsiradus elektros energijos poreikiui, iš viršutinio rezervuaro krintantis vanduo sukurtų hidroelektrinės turbinas. El Hierro salos plotas nėra didelis (278 km²), topografiniu požiūriu tai kontrastų kupina vietovė. Šiuo metu jos 10 500 gyventojų elektros energijos poreikis tenkina 12 MW dyzelinį kurą naudojančią jėgainę. Dėl savo dydžio, kalnuotos teritorijos, elektros energijos vartojimo pobūdžio ir neišnaudoto vėjo energijos potencialo sala yra ideali vieta vandens ir vėjo varomai elektros jėgainei. Pagal El Hierro salai pasiūlytą sistemą vėjo jėgainė gamintų elektrą, kuri būtų perduodama šalies elektros tinklui ir taip tenkintų dalį salos gyventojų poreikių. Jeigu pasitelkus vėjo energiją būtų pagaminama per daug elektros energijos, kurios jau nebegalima būtų perduoti į elektros tinklus, šis perteklius būtų naudojamas vandeniui pumpuoti rezervuaruose. Jeigu vėjo greitis būtų nepakankamas, sukauptas vanduo būtų išleidžiamas iš rezervuarų ir krisdamas ant kelių turbinų jis pagamintų trūkstamą elektros energijos kiekį. Ši vėjo ir vandens jėgainė, naudodama nenuolatinių energijos šaltinį, užtikrintų kontroliuojamą ir nenutrūkstamą elektros energijos tiekimą. Šis procesas leidžia maksimaliai išnaudoti vėjo energijos potencialą ir sumažina kietojo kuro sunaudojimą.

Neseniai El Hierro salos taryba, elektros energijos įmonė UNELCO-ENDESA ir Kanarų salų vyriausybė per ITC įsteigė įmonę Gorona del Viento El Hierro, kuri bus atsakinga už šios vėjo ir vandens jėgainės statybą ir eksploatavimą. Šiuo metu ITC ir UNELCO-ENDESA kartu rengia inžinerinius projektus, pagal kuriuos bus statoma ir eksploatuojama ši vėjo ir vandens elektros jėgainė. Šis projektas iš tikrųjų

yra nemažas technologinis iššūkis, vien jau dėl to, kad tai pasaulyje pirmasis tokio pobūdžio projektas. Energijos diversifikavimo ir taupymo instituto (IDEA) įsitraukimas į šį projektą jam neabejotinai suteiks papildomos vertės ir padės idėją paversti tikrove jau artimiausiu metu.

Vandens ir vėjo jėgainė (sąnaudos apytiksliai 54 mln. EUR) iš viso pagamins 10 MW elektros energijos, taip kasmet bus sutaupoma iki 6 000 tonų naftos, kurios dar ir nereikės gabenti į salą laivais. Be to, kiekvienais metais į atmosferą bus išmetama 20 000 tonų mažiau anglies dvideginio.

Projektą, pavadintą „El Hierro: 100 proc. energijos iš atsinaujinančių šaltinių“, iš dalies finansuoja Europos regioninės plėtros fondas, jo įgyvendinimą koordinuoja ITC, taip pat ketina prisijungti El Hierro taryba ir dar penkios kitos Europos institucijos. Bus atlikta salos savarankiško apsirūpinimo elektros energija strategijos studija, be to, vertinamos galimybės šį ambicingą projektą panaudoti kitose Europos šalyse ir kituose pasaulio regionuose. Pagal taikomą strategiją numatytos įvairios informuotumo didinimo akcijos energijos taupymo klausimais, taip pat skatinama naudoti kitus atsinaujinančius energijos šaltinius (pvz., terminę ar fotovoltinę saulės energiją), ir įvairių rūšių biomasę bei saloje gaminamas organines atliekas. Dėl šio atsinaujinančios energijos projekto El Hierro sala taps pirmąjį visame pasaulyje įgyvendinant apsirūpinimo elektra sistemas, grindžiamas švariais ir atsinaujinančiais šaltiniais, kurios prisideda prie ekonominės ir socialinės plėtros skatinimo, be to, harmoningai dera su aplinkos išsaugojimo tikslais.

Daugiau informacijos ieškokite:

itc@itccanarias.org

Visos sistemos vaizdas.

INTERREG IIIA, Ispanija/Portugalija

Parama kamščių gamybos sektoriui

Iš viso išlaidų: 2 106 435 €
ES indėlis: 1 579 827 €

„Kamščiai yra pagrindinis aplinkosaugos ir teritorinės pusiausvyros garantas San Mamede ir San Pedro kalnų grandinės kaimynystėje esančioje 8 500 km² ploto teritorijoje Pirėnų pusiasalio pietryčiuose, Alentejo ir Ekstramaduros regionų pašonėje. Šioje vietovėje daugiau nei 120 smulkių įmonių išnyktų, jeigu prarastų savo tradicinę rinką – kamščių vyno buteliams gamybą. Siekiant užkirsti kelią tokiam pavojui buvo inicijuotas „Corchica“ pasienio regionų projektas, kuris leido giliau pažinti sektorių, pačią vietovę ir jos rinką. Be to, buvo organizuotos kelios pardavimo skatinimo akcijos, skatinamas ir remiamas gamintojų bendradarbiavimas, labai naudinga techninė pagalba verslo vadybos klausimais. Visos šios veiklos kulminacija tapo strateginis planas, o sukurtas „Kamščių branduolys“ („Cork Cluster“) pradės veikti Ekstramaduroje 2008 m.“

Fatima Cano, projekto vadybininkas, ASECOR
fcano@asecor.com

INTERREG IIIA, Airija/Šiaurės Airija

„Vital Signs“ („Gyvybės rodikliai“): mokyklinio amžiaus vaikų žinios aplinkosaugos klausimais

Iš viso išlaidų: 532 140 €
ES indėlis: 399 105 €

„Vital Signs“ buvo 2005–2006 m. įgyvendinamas bendradarbiavimo projektas, kurio metu buvo sukurta pda technologijų programinė įranga, su GIS susijusi virtuali duomenų bazė, kurioje kaupiama informacija apie klimata, oro sąlygas, srovės charakteristikas ir gyvūnų buveines Blekvoterio, Foilio ir Melvino jūrų baseinuose, išsidėsčiusiuose palei Šiaurės Airijos ir Airijos Respublikos sieną. Kiekvieną mėnesį mokiniai stebėjo ir apibūdino jų mokyklos kaimynystėje vykstančius reiškinius, o surinkti duomenys vėliau buvo perkelti į internetinę duomenų bazę. Vaikai turėjo galimybę palyginti savo surinktus duomenis su kitų tame pačiame upės baseine esančių mokyklų vaikų informacija. Bendri stebėjimai laukuose stiprino bendruomenių ryšius, ugdė savininko ir atsakomybės už vietos išteklius jausmą. Projektas paskatino vaikus daugiau domėtis aplinkosaugos klausimais, be to, suteikė naujausių technologijų atokiaose vietovėse esančioms mokykloms.“

Gretta McCarron, projekto vadovė
blackwatervitalsigns@yahoo.ie
www.vitalsignsireland.org

INTERREG IIIC, Rytai

Uždaryto sąvartyno pakeitimas

Iš viso išlaidų: 4 500 000 €
ES indėlis: 3 240 000 €

„Įgyvendinant projektą IUWMM (angl. Integruotas miestų atliekų tvarkymo modelis), dalyvavo 14 regionų ir vietos valdžios institucijų, kurios dalijosi geriausia patirtimi atliekų tvarkymo srityje. Vienas iš projekto metu nagrinėtų konkrečių atvejų buvo senas uždarytas sąvartynas į pietus nuo Leipzigo miesto (500 000 gyventojų). 500 000). Kol sąvartynas veikė, čia buvo išpilta ne mažiau kaip 3,8 mln. m³ atliekų. Šis sąvartynas jokiais atžvilgiais neatitiko Europos aplinkosaugos reglamentų reikalavimų, o ypač dėl gruntinio vandens apsaugos ir sąvartyno dujų emisijos. Pirmiausia buvo įvertintas aplinkai keliamas pavojus. Paskui buvo parengtas sąvartyno pertvarkymo projektas, pagal kurį numatoma mažinti sąvartyno teršalų praskiskverbimą, paversti buvusio sąvartyno teritoriją rekreacinę zoną ir galiausiai gaminti elektros energiją panaudojant sąvartyno biologines dujas ir saulės energiją. Sąvartynas buvo uždengtas hermetiška danga (26 ha plotas), o virš jo esanti žemė tinkamai įdirbta.“

Frank Richter, Stadtreinigung Leipzig, Eigenbetrieb der Stadt Leipzig
FRichter@SRLeipzig.de

INTERREG IIIB, Baltijos jūra

Prisitaikymas prie klimato kaitos Baltijos jūros regione

Iš viso išlaidų: 2 246 822 €
ES indėlis: 1 399 616 €

„Gebėjimas prisitaikyti prie klimato kaitos vaidina nepaprastai svarbų vaidmenį užtikrinant tvarią teritorijų plėtrą. „Siekti prisitaikymo prie klimato kaitos Baltijos regione“ yra pats naujausias visame Baltijos regione vykdomų prisitaikymo prie klimato kaitos projektų (SEAREG ir ASTRA) rezultatas. Projektui vadovavo Suomijos geologijos tarnyba, bendradarbiaudama su keliomis vietos ir regionų valdžios institucijomis ir mokslo tyrimo institutais. Vaisingas įvairioms sritims atstovaujančių specialistų bendradarbiavimas tokiems miestams, kaip Espo Suomijoje ir Gdanskas Lenkijoje, atvėrė naujas galimybes atsižvelgti ir deramai integruoti prisitaikymo prie klimato kaitos aspektus į teritorinio planavimo projektus.“

Philipp Schmidt-Thomé, Suomijos geologijos tarnyba (GTK)
philipp.schmidt-thome@gtk.fi
www.astra-project.org

Europos Komisija, Regioninės politikos generalinis direktoratas
 B1 skyrius – Komunikacija, informacija, ryšiai su trečiosiomis šalimis.
 Ana-Paula Laissy
 Avenue de Tervuren 41, B-1040 Briuselis
 Faksas: (32-2) 29-66003
 El.paštas: regio-info@ec.europa.eu
 Puslapis internete: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8227

*Europos Bendrijos, 2008 m.
 Kopijuoti leidžiama nurodant citavimo šaltinį.*

Printed in Belgium

EUROPOS BENDRIJŲ
 OFICIALIŲ LEIDINIŲ BIURAS
 L-2985 Liuksemburgas

Leidinių biuras
Publications.europa.eu

Dirbti regionų naudai – ES regioninė politika 2007–2013 m.

Nauja brošiūra „Dirbti regionų naudai. ES regioninė politika 2007–2013 m.“ dabar jau išleista visomis oficialiomis Bendrijos kalbomis. Šiame 36 puslapių leidinyje aiškinama, kaip ES regioninė politika veikia, teikia paramą, pavyzdžiui, transporto sektoriui, inovacinei veiklai, aplinkos apsaugos ir miestų plėtros iniciatyvoms Europos regionuose ir miestuose. Kiti šiame leidinyje aptariami klausimai – tai regionų bendradarbiavimas, programų vertinimas, audito, kontrolės ir viešumo reikalavimai. Skaičiai akivaizdžiai parodo, kiek pinigų (iš ES fondų) ir kam bus išleista 27-iose ES valstybėse narėse per ateinančius metus.
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/pres_en.htm